

Projekteringsanvisning 63 Elkraftsystem

Skapad: 2009-01-26

Uppdaterad: 2026-06-09

locum.

VÄRDEN FÖR VÄRDEN

VI ÄR EN DEL AV
REGION STOCKHOLM

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Innehåll</p> <p>6 El- och telesystem ..... 5</p> <p>61 Kanalisationssystem .....11</p> <p>63 Elkraftsystem .....12</p> <p>66 System för spänningsutjämning och elektrisk separation.....19</p> <p>S APPARATER, UTRUSTNING, KABLAR M M I EL- OCH TELESYSTEM.....21</p> <p>Y MÄRKNING; KONTROLL, DOKUMENTATION M.M.....29</p> <p>BILAGOR</p> <p>Bilaga 1 Princip för gruppförteckning och orienterande ritning</p> <p>Bilaga 2 Checklista - Elprojektering</p> <p>Bilaga 3 Principschema för potentialutjämning</p> <p>Bilaga 4 Gruppindelning av medicinska utrymmen</p> <p>Bilaga 5 Signallista ställverk och reservkraft</p> <p>Bilaga 6 Anvisning KNX</p> <p>Bilaga 7 Märkbilaga KNX</p> <p>Bilaga 8 Kommunikationsskiss</p> <p>Bilaga 9 Styr- och övervakningssystem kraftförsörjning</p> <p>Bilaga 10 Typuppställning montagehöjder apparater</p> <p>Bilaga 11 Uppställning vådrumspaneler</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
--	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Kod | Text

Projekteringsanvisning 63 Elkraftsystem

Inledning

I 5 Kap 2§ Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) anges:

”Där det bedrivs hälso- och sjukvård ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård skall kunna ges.”

Standardisering av lokaler, rumsfunktioner och tekniklösningar medför effektivare och säkrare vård, samt långsiktigt hållbara, robusta och ändamålsenliga vårdfastigheter.

Styrdokument fastigheter är ett styrmedel för att säkerställa lokaler för god vård – att lagkrav följs, att krav avseende patientsäkerhet uppfylls och att arbetsmiljön i lokalen är god – en gemensam standard som ska gälla för fastigheter förvaltade av Locum. Riktlinjerna kan även tillämpas för inhyrda lokaler.

Vänligen kontakta Locums specialister vid frågor gällande Styrdokument fastigheter.

Projekteringsanvisning 63 Elkraftsystem

Denna projekteringsanvisning är upprättad av Locum AB.

Projekteringsanvisningen med tillhörande bilagor ska tjäna som stödjande och styrande vid projektering av eltekniska system i Region Stockholms vårdsfastigheter. Denna projekteringsanvisning tillämpas i kombination med övriga såväl generella som objektsspecifika styrande dokument som utfärdats av Locum AB.

Projekteringsanvisningens tekniska del presenteras enligt klassifikationssystemet BSAB 96. Strukturen återfinns i EL AMA 25, vars disposition bildar mönster för presentationen i projekteringsanvisningen.

Projekteringsanvisningens innehåll

Denna projekteringsanvisning täcker ett brett spektrum av uppdragsarter både vad avser typer av eltekniska system, projektnriktning (nybyggnad, ombyggnad, teknisk upprustning) och projektskede (förstudie-, program-, system- och bygghandling).

Projekteringsanvisningen tillämpas vid projektering av elanläggningar i mark och byggnader.

Projekteringsanvisningen redovisar i huvudsak sådant som är specifikt för lokaler avsedda för sjukvård. Här redovisas de särskilda krav som Locum ställer på installationer i förvaltade sjukvårdsfastigheter utöver vad som regleras i lagar, förordningar och föreskrifter, i svensk och internationell standard samt vad som är normalt enligt branschpraxis. Sådant förhållande som i och för sig regleras i annan publikation men som regelbundet medför problem av något slag, kan i dessa texter uppmärksammas genom en rådtext.

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Tillämpningsanvisningar</p> <p>Projekteringsanvisningen används vid projektering eller annan teknisk planering av elanläggningar. Projekteringsanvisningen är ett komplement till EL AMA 25. Detta innebär att föreskrift i EL AMA 25 under respektive kod (rubrik) ska gälla i kombination med krav enligt denna projekteringsanvisning, såvitt uppgifterna inte är motstridiga. I det senare fallet gäller denna projekteringsanvisning före föreskrift i EL AMA 25</p> <p>En strikt tillämpning av projekteringsanvisningen vid mindre om- och tillbyggnader kan bli alltför betungande eller till och med kontraproduktiv i ett enskilt projekt. En ansökan om avsteg från projekteringsanvisningen kan då genomföras, men detta ska stämmas av med den för det aktuella projektet ansvarige projektledaren och tillstyrkas av Locums elsäkerhetsansvarige.</p> <p><i>Råd: Observera att redovisade texter i projekteringsanvisningen är avsedda som vägledning för projektören och inte avser själva utförandet av installationerna.</i></p> <p>Checklistor och textförslag utgörande bilagor till denna projekteringsanvisning får användas fritt vid projektering för enskilt objekt.</p> <p>Denna projekteringsanvisning ingår i en grupp styrande dokument för genomförande av byggprojekt. Observera att ytterligare krav och anvisningar förekommer i projekteringsanvisningar för byggprojekt och i styrande dokument för tele, transport, brandskydd, VVS, medicinska gaser, tillgänglighet och styrsystem, fastighetsnät, dokumentation, märkning med mera samt i CAD/BIM- och dokumentanvisningar.</p> <p>De styrande dokumenten innehåller dels ovillkorliga krav, dels råd till den som tillämpar dem. Krav redovisas med normal text medan råd presenteras med kursiv text.</p> <p>Planering</p> <p>Se Riktlinje projekterande konsulter.</p> <p>I SS 436 40 00 kap 710 poängteras att medicinska lokaler/utrymmen ska klassificeras tillsammans med den medicinska personalen eller motsvarande.</p> <p>Dokumentera överenskommelser om klassificering av respektive lokal och rum med verksamhetens ansvarige för det aktuella objektet. Klargör hur för projektet aktuell dimensionering, redundans och autonomi hos installerade system verkar. Tillse att konsekvenserna av den tekniska lösningen med avseende på risker och sårbarhet är förstådd av verksamhetens ansvarige. Använd checklistan-elprojektering tillhörande denna projekteringsanvisning och protokollför avstämningens resultat.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<h2>Organisation & Ansvar</h2> <p>Övergripande ansvar Inom Locums organisation finns en elsäkerhetsansvarig till vilka man kan vända sig till i frågor som rör principiella eltekniska och elsäkerhetsrelaterade frågor. I övrigt se Locums egna bestämmelser och riktlinjer för projekterande konsulter.</p> <h2>Miljömål</h2> <p>Se Riktlinje projekterande konsulter.</p> <p><i>Råd: Tag kontakt med Locums energicontroller för energieffektivisering vid genomförande av projekt.</i></p> <p><i>Råd: Ta kontakt med Locums miljöcontroller vid genomförande av projekt.</i></p> <h2>Kostnads kalkyler</h2> <p>Se riktlinjer för projekterande konsulter.</p> <h2>6 El- och telesystem</h2> <p>De tekniska systemen presenteras nedan enligt strukturen i EL AMA 25.</p> <p>Ta även del av MSB:s publikation "Den robusta sjukhusbyggnaden".</p> <p>System System ska väljas med utgångspunkt från ändamålet. För befintliga system som ska byggas ut redovisas alla uppgifter som bedöms erforderliga för genomförande av det aktuella projektet eller entreprenaden. För att öppna för konkurrens och likvärdiga alternativ och att möjliggöra anpassning till annat fabrikat eller system än det befintliga, eller det som tjänat som modell för den aktuella konstruktionen, ska väsentliga krav på funktion, kvalitet, egenskaper och prestationer anges i förfrågningsunderlaget eller motsvarande dokument.</p> <p><i>Råd: Beakta behov av anpassning till och anslutning av verksamhetens logistik, inredningar och utrustningar.</i></p> <p>Utrymmen Reservkapacitet i alla elutrymmen ska vara minst 30 %. Lokala elutrymmen på enskilda våningsplan utförs som elrum/nischer placerade vertikalt ovanför varandra. Samtliga utrymmen ska möjliggöra ett effektivt utnyttjande av ytorna. Samordning ska ske mellan kraft- och teletekniska anläggningar i de fall utrustningarna placeras inom samma utrymme. Elutrymmen ska vara belysta samt förses med gruppförteckning med</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>orienteringsritning enligt bilaga 1 till projekteringsanvisningen. Elrum - elnischer, där elektrisk kopplingsutrustning placeras, ska vara låsbara med lås som ingår i fastighetens nyckelsystem. Elrum är att föredra framför elnischer.</p> <p><i>Råd: Vid utformning av installationers vertikala och horisontella struktur ska behovet av en långsiktigt uthållig utbyggbarhet och utrymme vid utbyte av installationer särskilt beaktas.</i></p> <p>Elförsörjning Fastighetsägaren svarar för att förse fastigheten med matningar för elkraft.</p> <p>I varje enskilt byggprojekt ska utredas om behov föreligger för redundanta kraftmatningar samt om reservkraftmatad eldistribution ska ske. Reservkraftsystemen på akutsjukhusen och universitetssjukhus är dimensionerade för att täcka hela sjukhusets behov av elkraft.</p> <p><i>Råd: Beakta det faktum att en fullständig behovstäckning med reservkraft inte utesluter ett eventuellt behov av en redundant kraftförsörjning.</i></p> <p>Elinstallationer bör i möjligaste mån utformas så att uttag av elenergi till fastighetens respektive verksamheternas system kan särskiljas.</p> <p>Mätaranordning Vid ny-, om- och tillbyggnad prövas alltid om mätaranordning för elenergi ska uppsättas. Minimikrav är Locums Projekteringsanvisning för mediamätning. Mätare för statistik ska vara av minst klass B. Startströmmen ska vara anpassad så att mätning sker även vid låg belastning. Mätning sker på utgående grupp i ställverk eller ute vid objektet.</p> <p>I undantagsfall sker debiteringsmätning och då ska mätanordningen och mätvärdesinsamlingen vara godkänd för debitering enligt gällande myndighetskrav. Beställaren avgör omfattningen med ledning av ingångna hyresavtal.</p> <p>Kontakta alltid Locums energicontrollerer tidigt i projekteringen så att konstruktionen av kraftförsörjningen medger rätt nivå på elenergimätning.</p> <p>System och funktioner System och funktioner ska specificeras på ett väl strukturerat sätt. Funktionskrav formuleras så att erbjudande i anbud om likvärdiga system och materiel underlättas.</p> <p>Vid projektering av kraftförsörjningsystem ska en funktionsbeskrivning upprättas och bifogas förfrågningsunderlag.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Tekniska standarder</p> <p>System och installationer ska utföras enligt tillämplig nationell eller internationell standard. I denna projekteringsanvisning redovisas inte tillgängliga standarder, då dessa finns publicerade av ansvarigt organ, t. ex. SIS.</p> <p>Vid hänvisning till svensk standard avses gällande utgåva.</p> <p>CE-märkning</p> <p>CE-märkning jämte försäkran om överensstämmelse med respektive applicerbart direktiv ska alltid finnas tillgänglig för all materiel som är reglerad i harmoniserade direktiv där arbetsmiljörisker bedöms föreligga. Observera att installationer som helhet kan behöva CE-märkas även om varje ingående apparat och utrustning är CE-märkt.</p> <p>Där komplettering utförs av befintliga system som inte är CE-märkta ska försäkran om överensstämmelse med gällande direktiv och nationella standarder, med angivande av eventuella undantag, även finnas tillgänglig.</p> <p>Kulans ("generös avtalstillämpning") - Överskottsfunktioner</p> <p>Sådana funktioner som en leverantör byggt in i sitt system, men som inte efterfrågats, ska funktionsprovas om de kommer att ingå i den planerade eller beställda leveransen. Sådana latent liggande delar i systemet ska stå i samklang med och inte störa de ordinarie efterfrågade funktionerna och får heller inte blockera systemets utbyggnadsmöjligheter.</p> <p>Leverantören ska i nätverksutrustningar och i Tekniska IT-system härda systemet såsom att stänga av tjänster och funktioner som inte ska användas i den aktuella tillämpningen. Funktioner, parametrar och tjänster ska vara skyddade mot förändringar. Portar som inte används ska vara stängda.</p> <p>Default lösenord ska ersättas med av Locums systemansvarige anvisat lösenord.</p> <p>Kablar och ledningar i utrymningsväg</p> <p>Projektör ska tillse att det aktuella projektets brandsakkunnige informeras om vilka åtgärder som vidtagits när kablar och ledningar förläggs i utrymningsvägar. Vid arbeten ska genomföringar i brandcellsgräns <u>ovillkorligen</u> tätas temporärt till dess permanenta tätningar utförts.</p> <p>Elinstallationsreglerna i avsnitt 422 beträffande begränsning av förekomst av kablar och ledningar i utrymningsvägar ska uppmärksammas. Anledningen till påpekanet är att befintliga installationer av detta slag finns i stor omfattning inom utrymningsvägar i Locums fastigheter. Alternativa kommunikationsvägar, brandcellsavskiljning av kabelstråk, användning av brandhärdig kabel och skyddande sprinklerinstallationer bör övervägas där kabelförläggning i utrymningsväg inte kan undvikas.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Säkerställande av kraftförsörjning till specifika verksamheter</p> <p>Elfördelning eller gruppcentral för särskilt sårbara verksamheter ska matas via huvudledning direkt ansluten till egen säkringsgrupp i ställverk eller kanalskena. Beakta att fördela exempelvis operationssalar på fler utgående grupper för att minimera avbrott vid service eller fel. Här nedan följer exempel på objekt och verksamheter som bör säkerställas på angivet sätt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akutmottagning • Operationsavdelning • Intensivvårdsavdelning • Neonatalavdelning • BB-avdelning • Tekniskt system som utgör del av anläggning med livsuppehållande funktioner • Fastighetsspecifika och tekniska försörjningssystem viktiga för verksamheterna; exempelvis försörjning med vatten, värme, kyla, medicinska gaser, kommunikationsnät för telefoni, data och Raket. <p>Akutsjukhus</p> <p>Fastighet som klassas som akutsjukhus (också uttrycket universitetssjukhus tillämpas) ska byggas även med hänsyn till rekommendationer utfärdade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Den robusta sjukhusbyggnaden.</p> <p>Övriga sjukhus och vårdinrättningar</p> <p>Fastigheter som inte klassas som akutsjukhus ska i möjligaste mån byggas med hänsyn till rekommendationer utfärdade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Den robusta sjukhusbyggnaden.</p> <p>Samordning med medicinska gaser</p> <p>El- och teletekniska installationer som samförläggs i kanalisation med rör för medicinska gaser eller som uppkopplas i anslutning till uttag för medicinska gaser ska utföras enligt kraven i SS-EN ISO 7396-1 med tillägg enligt Styrdokument system för medicinska gaser bilaga 5.</p> <p>Explosionsfarliga områden</p> <p>Inom laboratorier, verkstäder, patologi m.fl. verksamheter förekommer hantering av brandfarlig vara som kan innebära risk för explosion. Klassning av explosionsfarliga områden kan därvid behöva utföras. Dimensionering av elinstallationer ska ske med ledning av upprättad klassningsplan.</p> <p><i>Råd: Se också Projektanvisning brandskydd samt projektering angående klassningsplaner.</i></p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Updateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Riskbedömning</p> <p>Risk- och sårbarhetsanalyser jämte riskvärdering ska genomföras. Olika driftfall och därmed förknippade risker ska belysas.</p> <p>Risk- och sårbarhetsanalyser omfattning, djup och komplexitet bör anpassas till de scenarier som bedöms föreligga i det enskilda projektet. Generellt bör en grovriskanalys vara tillräckligt. Exempel på metoder för riskanalys är grovrisk-analys, felträdsanalys samt någon form av kvantitativ indexberäkning. Hänsyn tas till rekommendationer och åtgärder som framkommit vid elrevisionsbesiktningar. Kontakta Locums elsäkerhetsansvarige för åtgärder.</p> <p>Speciella rumsfunktioner</p> <p>Verksamhetsanpassning</p> <p>Elanläggningar ska anpassas till den verksamhet som planeras för de aktuella lokalerna. Så ska exempelvis överväganden ske om särskilda åtgärder erfordras för skydd mot elchock där barn vistas. Särskild omsorg ska ägnas utföranden av fasta enheter inom psykiatriska kliniker där suicidalbenägna patienter kan förekomma.</p> <p><i>Råd: Generellt bör samordning av installationer för elsystem med andra fackområdets inbyggnadsmaterial ägnas stor uppmärksamhet.</i></p> <p><i>Råd: Undersök vilka anpassningar till hyresgästens inredningar och vilka anslutningar av hyresgästens utrustningar som ska göras.</i></p> <p><i>Råd: För både fastighetsanknutna system och hyresgästens system bör det utredas vilka funktioner som efterfrågas.</i></p> <p>Rum av typ grupp 1</p> <p>Tillse att ett välfungerande och övervakat 5-ledarsystem finns tillgängligt för såväl övrig last, ÖL, som viktig last, VL, mycket viktig last, MVL. Stor vikt läggs vid kompletterande skyddsutjämning. Se bilaga 3 och 4 till denna handling. Högsta villkorliga beröringsspänning får inte överstiga 25VAC eller 60VDC. Jordfelsbrytare avsedd för stickproppsansluten medicinsk utrustning placeras lätt åtkomlig och identifierbar för vårdpersonal, exempelvis i vådrumspanel där sådan finns.</p> <p>Rum av typ grupp 2</p> <p>Medicinskt utrymme där patientanslutna och patientnära utrustningar är avsedda att användas och där strömbrott (första fel) kan orsaka livsfara för patienter.</p> <p>I grupp 2-utrymmen skall medicinskt IT-system användas, se anvisningar i SS 436 40 00 avsnitt 710.411.6.1.101. Systemet skall ha anordning för övervakning av överlast, isolation samt temperatur och samt lokalisering av fel.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>För icke patientanslutna eller patientnära delar eller andra system där spänningsavbrott inte innebär livsfara kan TN-S-system användas. Det rekommenderas att även TN-S-system övervakas i grupp 2 rum.</p> <p><i>Råd: Vid placering av IT-trafo beakta risk för magnetfält intill stadigvarande arbetsplats.</i></p> <p><i>Råd: MTA-personal kontaktas för utformning av övervakning samt typ av kraftförsörjning till apparater och utrustning. Lokala regler kan förekomma.</i></p> <p>Röntgenavdelning Ge akt på särskilda krav på installationer i väggar med anledning av risk för röntgenstrålning.</p> <p>Laboratorium Vid hantering av brandfarlig vara i dragskåp, dragbänk eller på annat sätt ska explosionsriskerna beaktas.</p> <p>Barnklinik Särskilda bländskydd erfordras i undersökningsrum för spädbarn. <i>Råd: Beakta särskilt förekomst av lågfrekventa magnetfält i utrymmen där barn varaktigt vistas.</i></p> <p>Undersökningsrum <i>Råd: Ge akt på behov av särskild belysning och ljussammansättning speciellt i undersökningsrum på ögonkliniker.</i></p> <p>Psykiatrisk klinik Apparater, bländskydd, täcklock etc. ska vara väl fastsatta med mekanisk låsning eller liknande. Fasta utskjutande delar, som kan nås från golv, bänkar eller möbler ska undvikas (armaturer, konsoler, kanalisation etc.).</p> <p>Hisshallar & korridorer <i>Råd: Beakta möjligheten att hisshallar och korridorer kan utgöra utrymningsväg och att det därför kan fordras särskilda överväganden vid elinstallationer.</i></p> <p>Arkiv Sjukvården svarar för att inrätta arkiv i Arkivlagens mening. I Arkivreglemente för Region Stockholm fastslås vilka regler som gäller för inrättande av arkiv för sjukvården. I reglementet anges att Riksarkivets allmänna råd om arkivlokaler ska utgöra riktlinjer för regionen. Riksarkivets råd finns publicerade i författningstexten RA-FS 2013:4. Vilken utformning ett arkiv ska ges bestäms i det enskilda projektet och styrs av vad som ska förvaras där och med vilket syfte.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p><i>Råd: Beakta verksamhetens rutiner gällande förvaring av handlingar. Protokollför den verksamhetsansvariges anvisningar angående arkivlokalers klassificering och utformning.</i></p> <p>Ställverksutrymmen, driftrum Ställverksutrymme ska utformas i harmoni med svensk standard.</p> <p>Om transformator- och ställverksanläggning placeras inom byggnad ska utrymmet utformas så att de elektromagnetiska fälten i omkringliggande områden begränsas. Det är olämpligt att placera ställverk i närheten av arbetsplatser där personer stadigvarande vistas.</p> <p>Batteridrivna handlampor samt vid behov gruppcentral för lokal kraft ska installeras.</p> <p>Ställverksutrymmen förses med installationsgolv där så är möjligt. På vägg monteras orienteringsritning eller översiktsschema jämte potentialutjämnings- och huvudledningsschema.</p> <p>Ställverksutrymme, HSP-, ÖL- respektive VL-del, ska utföras som egna brandceller och förses med rökdetektorer anslutna till fastighetens brandlarmsystem.</p> <p>Hissmaskinrum/hisschakt Installationer för belysning och vägguttag i hisschakt utförs enligt Locums Tekniska projekteringsanvisning för Hiss. Belysning och uttag i hissmaskinrum utförs enligt svensk standard och anpassas till installationer.</p> <p>TDK-rum Beträffande strömförsörjning till TDK-rum, se projekteringsanvisning 64.B Flerfunktionsnät i telesystem (fastighetsnät).</p> <p>Materialval Se Övergripande riktlinje: Riktlinje för produkt- och materialval. Material ska vara halogenfritt och registreras i Byggvarubedömningen enligt Locums riktlinjer.</p> <p>Lösa enheter <i>Råd: Ange om lösa enheter såsom reservdelar, anslutningssladdar, tryckknappar etc. ska levereras.</i></p> <p>61 Kanalisationssystem</p> <p>Vid dimensionering av kanalisationssystem ska hänsyn tas till behov av plats för kablar och ledningar tillhöriga sidosystem för styr- och övervakning, fastighetsnät och hyresgästs system. Enstaka ledningar för enskilt objekt kan förläggas i installationsrör men normalt ska system användas som lätt möjliggör framtida kompletteringar.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>Kablage för kraft, tele, data och styrtekniska anläggningar ska förläggas i enskilda kanalisationsutrymmen. Projektör ska i varje enskilt projekt utreda behov och omfattning. Reservutrymme på kabelstegar och kabelrännor bör uppgå till minst 30 %.</p> <p><i>Råd: Kabelstegar och kabelrännor ska dimensioneras med minst 30 % reservutrymme i förhållande till det faktiska antalet kablar på respektive sträcka.</i></p>				
61/1	<p>Kanalisationsystem – kanaler</p> <p>Fönsterbänkskanaler, uttags- och nedföringsstavar ska vara av typ aluminium/metallkaplat utförande.</p> <p>Beakta krav på ljudtätning mellan rum vid förläggning av kanalisation.</p>				
61/3	<p>Kanalisationsystem – elinstallationsrör</p> <p>Isolerade enledare i ledningskanaler ska förläggas i elinstallationsrör.</p> <p>Förläggningssätt enligt Elinstallationsreglerna tabell 52A.3 typ nr: 3, 57 och 58 tillämpas inte.</p> <p>Vid installation av RWC larm se typrumsritning RWC/Fysisk tillgänglighet.</p>				
63	<p>Elkraftsystem</p> <p>Redundans för styr- och övervakning av eldistributionen, dels via "hårdtrådad" kontrolltavla, via styr- och övervakningsdator, lokala OP-paneler och dels genom lokal larmtablå i ställverk, ska alltid övervägas. Se förenklad skiss bilaga 8.</p>				
63.BC	<p>Lågspänningsnät</p> <p>Lågspänning 400/230 V distribueras i femledarsystem, TN-S.</p> <p>Nytt system kan byggas upp enligt ett s.k. säkringslöst system med effektbrytare och dvärgbrytare.</p> <p>Hänsyn ska tas dels till de förhållanden som ansluten utrustning utnyttjas, dels till sättet den installeras. Sammanlagring är svår att bedöma generellt för anläggningar i medicinska utrymmen och nedan visas några speciella utrustningar som man ska extra hänsyn till vid dimensionering av huvudledningar.</p> <p>Utrustning med sammanlagringsfaktor 1,0 men med ovanstående i åtanke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utrustningsspeciella vägguttag för kirurgiska instrument, system för digitala journaler, medicinska produkter/apparater • röntgen 				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09														
Kod	Text																		
	<ul style="list-style-type: none"> • ventilationsanläggningar • enstaka hissar • rulltrappor • Även belysning och vägguttag i medicinska utrymmen, laboratorier och expeditioner kan antas ha en hög sammanlagringsfaktor. <p>Selektivitet i anläggningen ska alltid upprätthållas vid normal och reservkraftdrift. Vid projektering ska de dimensionerande faktorerna redovisas och relationshandlingar efter avslutat arbete ska visa att selektivitet uppnåtts. Vid avvikelser, exempelvis under UPS-drift, ska förhållandena och riskerna med detta förklaras för berörd användare. Se checklista bilaga 2.</p> <p>Vid vissa objekt används kanalskenor för kraftdistribution. Vid utbyggnad av sådana system ska den framtida tillgången till reservdelar och utbyggnadsenheter kontrolleras och säkras med systemleverantören.</p> <p><i>Råd: Vid all, och särskilt horisontell, förläggning av kanalskena för kraft-distribution bör det kontrolleras att de inte ger upphov till störande magnetfält på för installation aktuellt och intilliggande våningsplan där personer varaktigt vistas eller där datorer och känsliga instrument ställs upp. Se även råd beträffande kanalskenor. Se även Elinstallationsreglernas bilaga 710B där elektromagnetiska störningar, EMI, beskrivs vidare.</i></p> <p><i>Råd: Vid dimensionering av uttagsgrupper beaktas antalet planerade datorer med bildskärmar och skrivare. Höga startströmmar kan uppkomma i samband med återinkoppling efter strömavbrott.</i></p> <p>Följande kraftslag förekommer på sjukhusen. Beträffande märkning, se YGB.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Benämning</th> <th>Kraftslag</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ÖL=Övrig Last (Sekunda kraft)</td> <td>Inte reservkraftmatad kraft, ÖL och VL sammanfaller om kapacitet finns.</td> </tr> <tr> <td>VL=Viktig Last (Prima kraft)</td> <td>Reservkraftmatad kraft, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.</td> </tr> <tr> <td>VLFI=Viktig Last fast inkopplad (Prima kraft)</td> <td>Reservkraftmatad kraft fast inkopplad, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.</td> </tr> <tr> <td>MVL=Mycket Viktig Last</td> <td>Avbrottsfri kraft UPS-matad</td> </tr> <tr> <td>IT-system</td> <td>Inte direktjordat, jordfelsövervakat</td> </tr> <tr> <td>Likspänning</td> <td>24/48/110 VDC</td> </tr> </tbody> </table>					Benämning	Kraftslag	ÖL=Övrig Last (Sekunda kraft)	Inte reservkraftmatad kraft, ÖL och VL sammanfaller om kapacitet finns.	VL=Viktig Last (Prima kraft)	Reservkraftmatad kraft, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.	VLFI=Viktig Last fast inkopplad (Prima kraft)	Reservkraftmatad kraft fast inkopplad, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.	MVL=Mycket Viktig Last	Avbrottsfri kraft UPS-matad	IT-system	Inte direktjordat, jordfelsövervakat	Likspänning	24/48/110 VDC
Benämning	Kraftslag																		
ÖL=Övrig Last (Sekunda kraft)	Inte reservkraftmatad kraft, ÖL och VL sammanfaller om kapacitet finns.																		
VL=Viktig Last (Prima kraft)	Reservkraftmatad kraft, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.																		
VLFI=Viktig Last fast inkopplad (Prima kraft)	Reservkraftmatad kraft fast inkopplad, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.																		
MVL=Mycket Viktig Last	Avbrottsfri kraft UPS-matad																		
IT-system	Inte direktjordat, jordfelsövervakat																		
Likspänning	24/48/110 VDC																		

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
--	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Kod	Text
-----	------

Vid installation ska de olika kraftslagen användas på ett sådant sätt att möjlighet till effektreducering finns. Detta är speciellt viktigt vid tillfällena då reservkraftens kapacitet är begränsad eller då reservkraftanläggningens totala effekt inte är dimensionerad att försörja verksamheterna till 100 %. Även vid tillgång till 100 % reservkraft måste möjlighet till effektreducering finnas vid tillfällena då inte alla aggregat startar. Därför är en lämplig fördelning mellan VL och ÖL ca 50/50 %.

Kraftdistributionssystem som används till säkerhetssystem får inte användas för allmänna ändamål.

63.C Transformator- och fördelningssystem

Transformatorer och ställverksanläggningar placeras i första hand i egen byggnad utanför hus.

Transportvägar för utbyte av transformatorer, effektbrytare el. dyl. ska förberedas så att ett snabbt utbyte av enheterna kan ske utan byggtekniska ingrepp. Se även kod SKC.1 beträffande fördelningssystem.

Ställverk och transformatorer ska kunna övervakas och manövreras via fastighetens SCADA-system där sådant finns. Lokal ramavtalad systemintegratör för SCADA ska anlitas vid databashantering och bildbyggnad. PLC-utrustning mm ska väljas enligt bilaga 9.

Fjärrmanöver av brytare ska alltid kunna ske från kontrollrum. Redundans i övervaknings- och manöversystem ska tillskapas. Se principskiss för kommunikation bilaga 8 samt beskrivning i bilaga 9.

Råd: Beakta beställarens önskemål angående energimätning, styrning, övervakning och larmöverföring samt typ av system för insamling och presentation av dessa värden. Redundans ska eftersträvas i dessa system.

63.F Belysnings- och ljussystem

Belysningsystem ska utformas så att det inte orsakar onödiga störningar i elnätet (övertonsbildning) eller i den yttre, fysiska miljön (flimmer etc.) genom val av lämplig teknik och komponenter.

Krav bör ställas på att garantitiden för armatur ska uppgå till 5 år. Kravet kan kombineras med krav på lägsta drifttid.

Belysning i allmänna utrymmen och andra lokaler där personer inte vistas varaktigt bör förses med närvarostyrning. Helt mörka lokaler och gångstråk ska undvikas. I hisshallar ska alltid en viss grundbelysning finnas så att patienter, besökare och personal lätt kan

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>orientera sig även om belysningen är reducerad. Där ska även belysningsstyrningen enkelt kunna överstyras vid fel på ordinarie styrsystem.</p> <p>Vid projektering av belysningsstyrning ska enkel, lokal styrning eftersträvas i mindre utrymmen såsom förråd, städutrymmen, desinfektionsrum WC, etc. Detta för att förenkla drift och underhåll.</p> <p>Nya belysningsanläggningar ska installeras med Dali 2, om befintligt KNX-system ska utökas, se bilaga 6 och 7 för utformning.</p> <p>Belysning i korridorer där vård bedrivs dygnet runt ska belysningen vara i ett fast "lågläge" kväll/natt med möjlighet till att kunna överstyras från bemannad plats.</p> <p>Belysning i aggregat och apparatskåp styrs från rummets belysning.</p> <p><i>Råd: En LCC-kalkyl bör upprättas för bedömning av om föreslagna tekniska lösningar är lönsamma.</i></p> <p><i>Råd: Gångstråk och andra lokaler där personer endast passerar eller vistas sporadiskt förses med automatisk tändning och släckning genom närvarostyrning. Där armaturer med styrutrustning för flera effektnivåer inte finns tillgängliga kan i <u>undantagsfall</u> installerad ledlysbelysning för nödutrymning användas som grundbelysning när den ordinarie belysningen inte är aktiverad. Beakta dock att alternativet tillämpas endast när ljuskällor med mycket lång brinntid används (LED eller likvärdig teknik).</i></p> <p>I kommunikationsytor/korridorer ska belysning minst vara 200 lux.</p> <p>Belysningsarmaturer ska vara väl avskärmade och noga anpassade till arbetsplatsen så att risk för bländning begränsas. Om armatur har bländskydd av metall ska detta jordas.</p> <p>Om ett bussystem installeras typ KNX, Dali etc mm skall strömförsörjningen anslutas till avbrottsfri MVL kraft om det finns installerat.</p> <p>Belysning i allmänna lokaler ska utföras enligt tabell under SNT.1. Andra egenskaper kan behövas för speciella verksamheter. Som grund vid projektering används Ljuskulturs planeringsguide Ljus och Rum.</p> <p>Utomhusbelysning utförs med driftdon och ljuskälla för optimering av hög driftsäkerhet, lång livslängd, mekanisk stabilitet, stort ljusutbyte och vilsam färgtemperatur samt regleras via skymningsrelä.</p> <p>Det åligger belysningsprojektören i varje enskilt byggprojekt att säkerställa de specifika krav som kan förekomma med avseende på armaturplaceringar. Beakta även lokala anvisningar och gestaltningsprogram. Hänsyn tas till befintliga installationer.</p> <p>Armaturer ska placeras på sådant sätt att det i möjligaste mån går att byta ljuskälla utan att använda skylift eller ställningar.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
63.FH	<p>Nödbelysningsystem och reservbelysningsystem</p> <p>Nödbelysning ska installeras för att säkerställa utrymning vid brand eller annan fara samt där det i övrigt erfordras för patienters, personals och besökandes säkerhet.</p> <p>Nödbelysning bör via brandhärdigt ledningsnät vara ansluten till för ändamålet avsedd central nödkraftkälla där så är möjligt. Alternativt kan ledningsnät förläggas avskilt i brandteknisk klass EI 30. Om befintliga lösningar finns ansluts ny anläggning till dessa.</p> <p>Dimensionering av installationer för nödbelysning anpassas till de krav som ställs i brandskyddsdokumentationen samt Locums Projektanvisning brandskydd.</p> <p>Central nödkraftkälla ska vara avsedd enbart för nödbelysning och vägledande markering samt vara ansluten till gruppledning för viktig last. Driftlarm ska kopplas till fastighetens larmhanteringssystem.</p> <p>Där belysningsarmatur är försedd med inbyggd nödkraftkälla (batteriackumulator) ska den vara ansluten till gruppledning för viktig last.</p> <p>Central nödkraftkälla bör i första hand väljas.</p> <p>Ledljus (nödbelysningspunkt som inte är försedd med piktogramskylt) försett med eller anslutet till nödströmsaggregat ska normalt vara släckt, men tändas vid lokalt strömavbrott hos övrig last på aktuellt våningsplan. Förutom detta kan även krav anges i brandskyddsbeskrivning resp. befintlig branddokumentation.</p> <p><i>Råd: Observera att regler om nödkraft, nödbelysning och skyltning återfinns i ett flertal statliga regelverk utgivna av Boverket, Elsäkerhetsverket och Arbetsmiljöverket. Svensk standard beträffande nödbelysning ska också beaktas. Se även Locums Projektanvisning Brandskydd.</i></p>				
63.H/2	<p>Elvärmesystem – system med värmekabel</p> <p>Elvärmesystem ska undvikas.</p> <p><i>Råd: Utred om utvändiga, vertikala och horisontella takrännor ska förses med värmekabel. Detsamma gäller utomhus belägna trappor, plan och skrapgaller utanför entréer.</i></p>				
63.J	<p>Motordriftsystem</p> <p>Varvtalsreglerade motorer ska vara styrda med frekvensomformare.</p> <p>Frekvensomformare ska vara kapslad och ska placeras i närhet till betjänat objekt. Motor och frekvensomformare ska ej vara sammanbyggda.</p> <p>Särskild omsorg ska ägnas utrustningar för frekvensstyrning, där leverantör aktivt ska avge utfästelse om följer samtliga EU-direktiv vad gäller EMC. Uppmärksamma särskilt</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Updateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>kraven i Elsäkerhetsverkets föreskrifter om EMC vid installation av frekvensomformare samt SS 436 40 00, 710B.</p> <p>Beskriven dokumentation lämnas till Locum vid installation.</p>				
63.K	<p>Faskompenseringsystem</p> <p>Övertonsströmmen ska begränsas så att distorsionen för enskilda övertoner minimeras till standardiserade värden.</p> <p>I första hand ska varje belastning kopplad till eldistributionsnätet i sig vara faskompenserad.</p> <p>I särskilda fall och inom vissa objekt kan centralt filter för faskompensering och distorsionsdämpning förekomma.</p> <p><i>Råd: Beakta möjligheter till energibesparingar vid val av utrustning för faskompensering och filtrering.</i></p>				
63.M/1	<p>Strömförsörjningssystem för elkraftsystem – system med batterier</p> <p>Laddningsaggregat ska anslutas till kraftslaget viktig last (reservkraftsystem) där sådant finns.</p> <p>Redundans för viktiga system såsom batterier för exempelvis ställverks- och reservkraftsstyrning med mera ska tillskapas. Är inte detta möjligt förses laddningsaggregat med dubbla strömkort.</p> <p>Laddningsaggregat ska avge larm vid laddningsbortfall. Larm ska föras vidare till bevakad larmcentral. Se bilaga 5.</p> <p><i>Råd: Överväg alltid utrustning för övervakning av batterier.</i></p>				
63.NB/11	<p>System för reservkraft – system med stationära kolvmotordrivna generatoraggregat</p> <p>Reservkraftanläggningen bör placeras utanför byggnad tillsammans med transformatorstation samt ska dimensioneras och konstrueras enligt svensk standard. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps skrift, "Den robusta sjukhusbyggnaden". Vilken nivå som är lämplig beslutas inom respektive sjukhusområde. Nivå guld, silver eller brons.</p> <p>Reservkraft ska vara utformad enligt kategori 4 i Svensk Energis anvisning "Stationära reservkraftanläggningar".</p> <p>Reservkraft ska kunna övervakas och manövreras via fastighetens SCADA-system där sådant finns. Lokal ramavtalad systemintegratör för SCADA ska anlitas för databashantering och bildbyggnad. Fjärrmanöver av reservkraftsystem ska alltid kunna</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>ske från kontrollrum. Redundans i övervaknings- och manöversystem ska tillskapas. Händelser, larm och mätstorheter ska även kunna avläsas på instrumentskåp. Se även bilaga 9.</p> <p>Hantering av signaler mellan anläggning och överordnat styrsystem med mera sker enligt bilaga 5.</p> <p>Reservkraftaggregat skall starta automatiskt via fördröjd nollspänningsautomatik. (Mer än 0,5 sek.)</p> <p>Reservkraftaggregat ska starta och spänningssätta uttag och apparater anslutna till VL inom 15 sekunder efter nätavbrott.</p> <p>Återgång till nät drift ska ske blinkfritt.</p> <p>Återgång skall kunna väljas att ske automatiskt eller beordras manuellt.</p> <p>Laststyrsystem ska installeras och utformas så att ändring av prioritetsordning lätt kan utföras av driftpersonal.</p> <p>Lastprov med avbrottsfritt övertagande av anläggningen ska kunna utföras. Efter uppstart fasas aggregaten in mot nätet varefter nätbrytaren kopplas bort. Efter provet fasas aggregaten ihop automatiskt med nätet innan generatorerna kopplas bort.</p> <p>Lastprov mot matande nät ska kunna genomföras.</p> <p>Lokal elleverantör ska informeras om tänkt utförande i projekteringsskedet.</p> <p>Vid sjukhusen utförs reservkraftprov enligt Gällande bestämmelser inom Locum AB för elsäkerhet och elansvar. Utförd anläggning ska minst möjliggöra den typen av prov.</p> <p>För mobila aggregat, se SKB.22 Lågspänningsställverk inomhus.</p> <p>Reservkraftaggregat förses med separat släcksystem monterat på aggregatet.</p> <p><i>Råd: Beakta myndigheters normer och riktlinjer beträffande miljöpåverkan vid drift samt mängden bränsle som får hanteras i systemet. Tillståndsansökan kan krävas, vilket utreds i det enskilda fallet. Ta kontakt med Locums hållbarhetsenhet.</i></p> <p>63.NC System för avbrottsfri kraft</p> <p>System för avbrottsfri kraft (MVL) delas normalt upp i skilda system för fastighetens resp. verksamhetens behov. Behov av MVL för såväl fastighet som verksamhet samt dimensionering (backuptid) ska utredas i systemhandlingskedet i varje projekt.</p> <p>UPS-enhet förses med yttre manuell förbikoppling som möjliggör utbyte av enheten utan spänningsavbrott. Instruktion för hur förbikopplingen manövreras liksom ett enlinjeschema som beskriver enhetens funktion ska anslås invid förbikopplingen. Systemet konstrueras så att funktionsprov är möjligt enligt SS 436 40 00.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>UPS-enhets elförsörjning skall om möjligt vara redundant. Redundans kan exempelvis uppnås genom att enhet matas från både VL- och ÖL-sida i ställverk. Om möjligt ansluts UPS innan ÖL-brytare. Se exempel i bilaga 9.1, Nätstation.</p> <p>Batterienhet placeras brandtekniskt avskilt från UPS-enhet där så är möjligt.</p> <p>Batterienheter delas upp 50% / 50% och placeras fysiskt avskilt från varandra.</p> <p>Batterier placeras i separat stativ, ej sammanbyggt med UPS-enheten.</p> <p>Enhet för MVL ska förses med automatisk övervakning med överföring av fellarm och aktuellt driftläge till bemannad central. Även kritiska verksamheter, t. ex. intensivvård, kan ha behov av information om driftläge och förväntad backuptid.</p> <p>Fastighetens driftleverantör anlitas normalt för drift, underhåll och larmövervakning av UPS-aggregat. Installerad UPS-enhet får inte driftsättas innan serviceavtal med företag, med utbildad serviceorganisation, tecknats.</p> <p>Hantering av signaler mellan anläggning och överordnat styrsystem med mera utförs enligt bilaga 5.</p> <p><i>Råd: Beakta anvisningarna i Tekniskt program Styr och övervakning angående val av kommunikationsgränssnitt där centrala övervakningssystem eller PLC-system är installerade.</i></p> <p><i>Råd: Inköp och underhåll av UPS-system är dyrt och verksamheter kan därför tveka vid installation. Det är viktigt att verksamheten i ett tidigt skede får de risker som finns med elsystemet åskådliggjorda för sig, för att själv kunna avgöra vilka riskerna är för verksamheten.</i></p> <p><i>Råd: Vid projektering av UPS-anläggning har behovet av UPS-kraft ofta visats sig vara betydligt lägre än projekterat när anläggningen tagits i bruk. Rådgör därför med verksamheten om verkligt behov och utför riskanalys för användandet tillsammans med verksamheten.</i></p>				
66	System för spänningsutjämning och elektrisk separation				
66.D	Åskskyddssystem				
	<p>I en anläggning finns alltid risk för att åska ska påverka funktionen, kortvariga över-spänningar kan störa eller förstöra elektriska apparater. Åskskyddssystemet ska därför utformas så att dessa risker minimeras. Inledningsskydd i form av ventilavledare för primär- och sekundärskydd, kan fordras för till fastigheten inkommande ledningar ex. antenn-, rikstelefon-, kraftkablar med mera. Behov av inslagsskydd utreds i varje fall.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>Det bör eftersträvas att samtliga till fastigheten inkommande media, el, tele, antenn, vatten, fjärrvärme och dylikt införs på så få ställen som möjligt. Dessa bör nedjordas till byggnadens MEB (huvudjordningsskena) i speciella intagsrum.</p> <p>Till åskskyddssystemet ska även nät för potentialutjämning samt i förekommande fall högspänningsnätets systemjord anslutas.</p> <p><i>Råd: Anpassa byggnads åskskydd till fastighetens befintliga system för åskskydd och potentialutjämning.</i></p>				
66.G	<p>System för potentialutjämning</p> <p>Anläggning för potentialutjämning bör byggas upp i trädstruktur.</p> <p>Skydds- och potentialutjämning ska vid behov utföras i fläkt- och apparatrum</p>				
66.GB	<p>System för skyddsutjämning</p> <p>Observera att i SS 436 40 00 ställs höga krav på kompletterande skyddsutjämning i vissa utrymmen. De krav på övergångsmotstånd som gäller för rum av typ grupp 2 gäller även för rum av typ grupp 1. Se bilaga 3 och 4.</p> <p>Se även YGB.66.</p> <p><i>Råd: Avstämning ska ske med verksamhetens medicintekniska avdelning (MTA) om behov föreligger för lokalt eget skyddsutjämningsystem.</i></p> <p><i>Råd: Bedöm behovet av att ansluta lokal skyddsutjämning till central punkt för huvudjordpotentialutjämning.</i></p>				
66.GC	<p>System för funktionsutjämning</p> <p>Funktionsjordledare ska ha svart färgmärkning.</p> <p>Kanalisationssystem förses med funktionsjord där inget annat krav föreligger.</p>				
BEC	<p>Demontering</p> <p>Befintliga installationer, som inte ska bibehållas eller senare återanvändas, ska demonteras med försiktighet. Kanalisation, dosor, ledningar och apparater samt övriga sådana befintliga installationer ska demonteras fullt ut och i hela sin längd om detta kan ske utan att byggnaden, dess ytskikt eller installationer, inredning eller utsmyckning skadas. Demontering ska ske såväl av synlig som av dold installation. Ledningar som inte används och som är förlagda på samlingskanalisation (stege, ränna, ledningskanal och liknande) ska demonteras.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>Funktioner som inte längre ska användas och som ingår i datoriserade system ska utmönstras ur databaser, digitala dokument, programvaror etc.</p> <p>All dokumentation som berör demonterade installationer och utmönstrad programmering ska revideras eller makuleras. Inaktuella märkningar och skyltar ska demonteras.</p>				
S	APPARATER, UTRUSTNING, KABLAR M M I EL- OCH TELESYSTEM				
SCB	Kraftkablar				
	Kraftkablar reservkapacitet ska uppgå till 30 %.				
SCC	Installationskablar				
	Huvudledningars reservkapacitet ska uppgå till 50 %.				
	Där det inte anses uppenbart obehövt ska samtliga gruppleddningar vara skärmade. Omantlade ledningar i rör ska förläggas tvinnade.				
	Biledare i skärmad ledning ska förses med transparent slang och anslutas till skyddsjord i varje dosa.				
	Huvudledning för hiss ska vara av typ FRHF-EMC eller likvärdig och anslutas direkt i ställverk, ej till eventuell kanalskena. Del av huvudledning som monteras i hisschakt kan vara av typ AXQJ-EMC PURE eller likvärdig.				
SEC.3	Dvärgbrytare				
	Särskild omsorg ska vidtas vid valet av dvärgbrytare med avseende på dess brytförmåga och utlösningsskarakteristik samt att selektivitet uppnås med överliggande matningsledningar.				
	För enfasiga belysningsgrupper som matas med trefas ska dvärgbrytare vara 1-poliga. I övrigt 3-poliga.				
	<i>Råd: Uttagsgrupper för datakraft ska dimensioneras så att återgången till normaldrift efter reservkraftsprov sker störningsfritt. (Normalt reducerat antal uttag per grupp)</i>				
	<i>Råd: Större kopieringsapparater, mikrovågsugnar och centralutrustningar bör anslutas till separata dvärgbrytargrupper.</i>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
SED	<p>Jordfelsbrytare</p> <p>Jordfelsbrytare ska installeras enligt Elinstallationsreglerna, där det krävs enligt övrig standard eller bedöms vara påkallat med ett sådant skydd. Jordfelsbrytare ska grupperas på ett sådant sätt att risken minimeras för onödig utlösning på grund av sammanlagring av anslutna objekts läckströmmar. Gruppering och placering ska även ske med hänsyn till att omfattningen av utslagning av vitala funktioner begränsas.</p> <p>Jordfelsbrytare ska normalt vara av typ A eller B beroende på vilka felströmmar som kan förväntas.</p> <p>Jordfelsbrytare för elbilladdning ska vara av typ B.</p> <p><i>Råd: Ange i beskrivningen och i driftinstruktionen att jordfelsbrytare kräver motionering för att säkerställa funktion.</i></p>				
SEH.14	<p>Ljusbågsvakter</p> <p>System för detektering av ljusbåge som sektionvis fränkopplar felaktig sektion ska installeras genomgående inom ställverk. Strömvillkor ska alltid övervägas. Alternativt placeras detektor så att eventuell direkt belysning från handlampa vid normalt arbete undviks eller så utförs anläggning som tvådetektorberoende.</p> <p>Aktuell utlöst detektor ska detekteras i larmtablå. Fack skall övervakas samt den horisontella skenan. Omkopplare skall finnas för avställning av ljusbågsvakt samt indikering/larm när ljusbågsvakt är avställd.</p> <p>Matande brytare ska lösa ut och blockeras vid detekterad ljusbåge.</p> <p>Definitiv placering av detektor bestäms då anläggningens uppbyggnad är känd.</p> <p>Varningsanslag för fotografering uppsätts på dörr till ställverksrum där ljusbågsvakter installerats.</p>				
SEK	<p>Reläskydd</p> <p>Reläskydd tidsynkroniseras via kommunikationen. Reläskydd ska kunna tidstämpla händelser och larm för att sedan föra över dessa till styr- och övervakningsutrustning.</p> <p>Reläskydd skall kunna kommunicera med styr- och övervakningssystem för avläsning av ström, spänning samt skenbar, reaktiv och aktiv effekt, energi, indikering av brytar- och trucklägen samt indikering av larm.</p> <p>Manöver av brytare från styr- och övervakningssystem ska kunna ske via reläskydd.</p> <p>Överströmsskydden ska ha lågströmsteg och två högströmssteg samt vara blockeringsbara. Konstant- eller invertertid ska kunna väljas.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Reläskydd ska vara utförda för riktat jordfel-, riktade överström- och intermittenta jordfelsskydd.</p> <p>I anläggningar med reservkraftutrustning som matar ut högspänning ska skydd även ha NUS-funktion.</p> <p>Skall vara utfört så att provning av reläer kan ske enkelt utan att anläggningen behöver tas ur drift. Information till överordnat styrsystem ska blockeras då provdonet till reläskydden monteras, alternativt med en egen larmad omkopplare. Provuttag av fabrikat ABB typ RTXP eller motsvarande skall levereras.</p> <p>Reläskyddsinställningar anpassas till kraftleverantörens inställningar. Selektivplan upprättas för anläggningar på sjukhus.</p> <p>Se även bilaga 9.</p> <p>SJB.1 Laddningsbara batterier</p> <p>Batterikvallitet ska anges. Batterier ska vara väl anpassat till tänkt ändamål och till den miljö enheten placeras i. Normalt ska klass +12 enligt Eurobatt Guide användas för fastighetens blybatterier. Blybatterier ska vara ventilreglerade.</p> <p>Litiumjonbatterier ska undvikas inom sjukhusen. Om litiumjonbatterier ändå installeras ska samverkan alltid ske med projektets brandkonsult, för att dimensionera brandskyddet för batteritypen.</p> <p>SJC.1 Krafttransformatorer</p> <p>Transformatorer utförs torrisolerade, gjuthartsisolerade. Krav beträffande transformators tomgångs- respektive belastningsförlusters storlek ska i det enskilda fallet utredas i samråd med beställaren och sidoprojektörer för kyla och ventilation. Krafttransformator placeras i egen brandcell. Beakta alltid behovet av ventilavledare. Vid val av isolationsnivå ska alltid något av de högre värdena i SS-EN IEC 61936-1:2022 för märkhållspänning vid stöt tillämpas.</p> <p>Transformator förses med jordningskopplare på uppsidan som ska utrustas med frigivningsspolar om det krävs så att felaktig manöver inte kan ske. Bakmagnetisering av transformator ska vara förreglad genom utfallsförregling och tillslagsblockering.</p> <p><i>Råd: Observera gällande standards rekommendation om maximal kontinuerlig belastning.</i></p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Updateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
SKB.21	<p>Högspänningsställverk inomhus</p> <p>Ställverk ska utföras för möjlig anslutning till redundant nät samt utrustas med separat mätfack.</p> <p>Utbyte samt service av brytare för utgående matningar ska vara möjlig utan att ställverket görs spänningslöst. Brytare på golvgående truck ska väljas där så är möjligt.</p> <p>Projektör ska i varje enskilt fall utreda om behov föreligger för installation av separat operatörspanel och kontrolltavla med larmindikeringar.</p> <p>Ställverket ska förberedas med reservfack bestyckade med brytare, reläskydd och strömtransformatorer för senare utbyggnad av anläggningen. Ett riktvärde kan vara minst 30 % i reserv. Installerade reservfack ska anslutas till styrsystem och eventuell kontrolltavla på samma sätt som ordinarie brytare för att undvika framtida omprogrammeringar och provningar.</p> <p>Tillslag av brytare mot sluten jordningskopplare ska vara förreglad via magnet som inte är magnetiserad i normal drift.</p> <p>Jordningskopplare och frånskiljare ska utrustas med frigivningsspolar om det krävs så att felaktig manöver inte kan ske. Slutning av jordningskopplare ska endast kunna ske då anläggningsdelen är frånskild i alla inmatningspunkter. Slutning av jordningskopplare ska kunna ske med helt urtagna elkopplare (testläge/frånskilt läge/urtaget läge), vilket innebär att erforderliga signalkontakter måste finnas då elkopplaren är urtagen helt (elektriskt och mekaniskt).</p> <p>Vid val av isolationsnivå ska alltid något av de högre värdena i SS-EN 61936-1 för märkhållspänning vid stöt tillämpas.</p> <p>Se SS-EN 61936-1 beträffande utförande av utrymme.</p> <p>Ställverket förses med nödbrytare. Nödbrytning ska endast omfatta det aktuella utrymmet för att minimera eventuella störningar.</p> <p>Alla fjärrmanövrerade elkopplare ska ha egna lokal/fjärromkopplare samt elektrisk till- och frånslagsknappar på fackfront.</p> <p>Hantering av signaler mellan anläggning och överordnat styrsystem med mera utförs enligt bilaga 5. Ställverk förses med lokal larmtablå.</p> <p>Betjäningsgångar i ställverk ska minst vara 1500 mm och minst 500 mm vid öppna dörrar eller fullt utdragna enheter. Vid kopplingsutrustning på båda sidor om gången ökas avståndet till minst 1800 mm och minst 500 mm vid fullt utdragna enheter eller öppna dörrar på bägge sidor.</p> <p><i>Råd: Vid val av ställverk- och bryartyp bör erfarenheter från befintliga anläggningar inhämtas och beaktas vid projektering.</i></p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
SKB.22	<p>Lågspänningsställverk inomhus</p> <p>Ställverk ska utföras för 5-ledarsystem. Möjlighet till sektionering ska beaktas i varje enskild installation.</p> <p>Ställverk ska minst vara byggda i FORM 4a.</p> <p>Projektör ska i varje enskilt fall utreda om behov föreligger för installation av separat manöverpanel och kontrolltavla med larmindikeringar. Ställverk förses med lokal larmtablå.</p> <p>Ställverk byggs i två delar.</p> <p>ACB-brytare ska kunna kommunicera med överordnat styr- och övervakningssystem via buss för manöver, indikeringar, larm och mätvärden. Service av ACB-brytare ska kunna utföras utan driftavbrott.</p> <p>Förbindelse mellan ställverkshalvor förses med en sektioneringsbrytare på VL-sidan och en lastfrånskiljare på ÖL-sida.</p> <p>ACB-brytare förses med elektriskt till- och frånslag på front.</p> <p>Alla fjärrmanövrerade elkopplare ska ha egna lokal/fjärrromkopplare.</p> <p>Nätanalysator installeras i inkommande brytarfack.</p> <p>Slutning av elkopplare mot slutna jordningskopplare ska vara förreglad.</p> <p>Jordningskopplare och frånskiljare ska utrustas med frigivningsspolar om det krävs för att felaktig manöver inte kan ske. Slutning av jordningskopplare ska endast kunna ske då anläggningsdelen är frånskild i alla inmatningspunkter. Slutning av jordningskopplare ska kunna ske med helt urtagna elkopplare (testläge/frånskilt läge/urtaget läge), vilket innebär att erforderliga signalkontakter måste finnas då elkopplaren är urtagen helt (elektriskt och mekaniskt).</p> <p>ACB-brytare bör kunna servas utan avbrott för verksamheter vilket medför att enstaka brytare, exempelvis ÖL- och viktiga kanalskenebrytare, bör förses med parallella lastfrånskiljare.</p> <p>För att minimera verkningar av elektromagnetiska fält ska ställverk och kanalskenor placeras så att medicinsk utrustning eller stadigvarande arbetsplatser inte påverkas. Vid placering i byggnad, med annan verksamhet i våningsplan ovanför ställverket, placeras skensystemet i fackens nedre delar. Även andra åtgärder kan bli aktuella.</p> <p>Samtliga utgående LSP-grupper ska utrustas med jordfelsövervakning samt digitalt multimätinstrument. Möjlighet att ansluta utrustningarna till överordnat system ska finnas. Se även bilaga 9.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
<p>Hantering av signaler mellan anläggning och överordnat styrsystem med mera enligt bilaga 5.</p> <p>Ställverket förses med nödbrytare. Nödbrytning ska endast omfatta det aktuella utrymmet för att minimera eventuella störningar.</p> <p>Ställverket ska dimensioneras och förberedas för 30 % reservkapacitet. Utrymme för framtida behov av faskompenseringsutrustning eller övertonsfilter reserveras. När reservbrytare i framtiden utnyttjas ska aktuellt projekt bekosta och installera ny reservbrytare av samma storlek om möjligt.</p> <p>Betjäningsgångar i ställverk ska minst vara 1200 mm och minst 500 mm vid öppna dörrar eller fullt utdragna enheter. Vid kopplingsutrustning på båda sidor om gången ökas avståndet till minst 1500 mm och minst 500 mm vid fullt utdragna enheter eller öppna dörrar på bägge sidor.</p> <p>Intag för mobilt reservkraftaggregat installeras. Detta bör dimensioneras för minst 800 A. Anslutning kan ske genom anslutningspunkt utomhus eller genom "kattlucka" i vägg. Intaget planeras så att lämplig placering av mobilt reservkraft-aggregat möjliggörs. Kabelanslutningar ska anpassas till anslutningsledning från Locums mobila reservkraftaggregat. Lådan utrustas med 1-poliga intag, 400 A, typ TEN 47. För manöver installeras även en 16-pins multifunktionskontakt. Separat jordtag anordnas om det inte finns jordlinenät från två skilda håll. Utrymme för mobilt aggregats uppställning reserveras.</p> <p>Anslutning av mobilt reservkraftaggregat ansluts till viktig lasts ställverk.</p> <p>Motorvärmarruttag för mobilt reservkraftaggregat installeras i anslutning till intagslåda.</p> <p><i>Råd: Välj typ av ställverksfack med hänsyn till krav på minimering av driftavbrott, tillgänglighet till service etc.</i></p> <p><i>Råd: Vidta erforderliga åtgärder för att minimera spännings- och strömdistorsion. Överväg installation av central faskompenseringsutrustning, övertonsfilter och liknande.</i></p> <p>SKB.42 Elcentraler för lågspänning</p> <p>Centraler ska förses med huvudbrytare samt vara bestyckade med skylt eller notering på gruppförteckning som anger kortslutningsströmmens och jordslutningsimpedansens storlek vid inkopplingspunkten.</p> <p>Dvärgbrytare, anslutningsplintar i centraler eller alternativa utföranden ska förses med synligt brytställe.</p> <p>Utgående och reservgrupper kopplas upp på plint för att underlätta vid kompletteringar och service.</p>					

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>Centralkombination för flera kraftslag ska disponeras på ett överskådligt sätt så att apparater och säkringar för resp. kraftslag lätt kan identifieras. Samtliga utgående grupper ges ett unikt nummer för varje centralkombination.</p> <p>Följande nummerserier ska användas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ÖL 1-99 • VL 100-199 • MVL verksamhet 200-299 • MVL fastighet 300-399 <p><i>Råd: Om antalet grupper överstiger ovanstående nummerserie så anpassa nummerserierna så att samtliga grupper får ett unikt nummer.</i></p> <p>Varje central bestyckas för 30 % reservkapacitet.</p>				
SKB.51	<p>Apparatskåp</p> <p>Styrutrustning för värmekabelanläggning monteras i separat apparatskåp.</p>				
SKC.1	<p>Kanalskenfördelningar</p> <p>Beakta alltid systemens livslängd och tillgång på reservdelar. Beträffande distribution till vissa lokaler se "Säkerställande av kraftförsörjning till specifika verksamheter".</p> <p><i>Råd: Undvik användning av kanalskenor för kraftdistribution särskilt vid horisontell förläggning inom del av byggnad där personer vistas varaktigt. Beräkna och föreskriv protokollförd mätning av magnetfält i anslutning till kanalskenor.</i></p>				
SKF.1	<p>Effektbrytare</p> <p>Se ovan under kapitel SEC.3.</p>				
SLC.3	<p>Tidströmställare</p> <p>Värmeapparater som kaffebryggare, pentryenheter, spisar etc. ska alltid anslutas via elektroniska tidströmställare med inkopplingstid anpassad till verksamhetens behov.</p>				
SM	<p>Uttag i elkraftsystem</p> <p>Inom el-, fläkt- och apparatrum (undercentral) ska minst 1 st. CEE-don 32A installeras.</p>				
SMB.4	<p>Eluttag för allmänbruk</p> <p>I korridorer och driftutrymmen ska uttag vara av slagfast typ.</p> <p>Enfasuttag får inte ingå i flerfaskrets med gemensam nolledare.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
--	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Kod	Text
-----	------

SMB.418 Diverse eluttag för flyttbara elapparater

Städuuttag ska säkras 16A och placeras 800 mm ö.g. med inbördes avstånd c/c 10-15 m. Anpassning av avstånden kan dock behöva ske till aktuell verksamhet (exempelvis avdelningskorridor och kulvert).

SN LJUSARMATURER, Ljuskällor MM

Ljuskälla för armatur ska väljas med hänsyn till ändamålet med belysningen, den miljö i vilken belysningen ska fungera samt hur den ska brukas med avseende på manövreringsfrekvens, brukningstid med mera. För ljuskällor i armaturer som är inkopplade kontinuerligt eller har hög manövreringsfrekvens ska en kalkyl för livscykelkostnad (LCC-kalkyl) upprättas. Hänsyn ska härvid tas till inköps- och drifts- och underhållskostnader, kostnader för miljöpåverkan samt andra identifierade kostnadspåverkande faktorer.

Nedanstående tabell anger lägsta rekommenderade LED-kvalitet för olika utrymmen.

Utrymme	Ra	Färgtemp	SDCM	Bibehållning LED
Korridor	80	3000k/4000k	3	L90 100 000h
Kulvert	80	4000k	4	L90 100 000h
Väntrum	80	3000k	3	L90 100 000h
Personalrum	80	3000k	3	L90 100 000h
Vårdrum	90	3000k/4000k	3	L90 100 000h
Operation	90	4000k	3	L90 100 000h
IVA	90	4000k	3	L90 100 000h
Uppvak	90	3000k/4000k	3	L90 100 000h
Undersökningsrum	90	4000k	3	L90 100 000h
Behandlingsrum	90	4000k	3	L90 100 000h
Kontor/admin/exp.	80	4000k	3	L90 100 000h
Övriga utrymmen	80	4000k	3	L90 100 000h

Drivdons livslängd för LED-belysning ska motsvara ljuskällans livslängd.

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
TKB.44	<p>Elektriska dörrstängare</p> <p>Dörrar som ingår i skalskyddet ska förses med strömförsörjning via MVL-kraft. Om MVL-kraft inte finns installerad ska dörrarna istället förses med internt batteri.</p> <p><i>Råd: Dörrar inom vårdkritiska verksamheter, såsom NEO, IVA, IMA och akutmottagningar, bör alltid förses med MVL-kraft.</i></p>				
Y	<p>MÄRKNING; KONTROLL, DOKUMENTATION M.M.</p>				
YFB.632	<p>Anmälningshandlingar för reservkraftinstallationer</p> <p>Vid behov ska, för mobil och stationär anläggning, för- och färdigianmälan ske till elnätsföretag.</p> <p>Kontakt ska även ske med kommun och brandmyndighet vid nyinstallation.</p> <p>Vid större anläggningar, över 20 MW tillförd effekt eller där ett befintligt tillstånd finns, ska arbete, vid nyinstallation och förändringar av befintlig anläggning, ske i samråd med kommun och länsstyrelse. En miljökonsekvensbeskrivning, MKB, kan behöva upprättas och en sådan process tar ca ett år. Innan dess får inga arbeten påbörjas.</p> <p>(20 MW tillförd effekt motsvarar en reservkraftanläggning på ca 7 MVA.)</p> <p>Kontakta Locums Hållbarhetsenhet för rätt handläggning.</p>				
YGB.6	<p>Märkning av el- och teleinstallationer</p> <p>Märkning av elanläggningar utförs enligt starkströmsföreskrifterna, svensk standard, elleverantörens installationsbestämmelser samt specifika lokala förekommande krav. Kraftsystem märks enligt svensk standard i den mån fastighetsanknutet, lokalt system för märkning <u>inte</u> är etablerat.</p> <p>Alla utrustningar, centraler, apparater, uttag och ledningar ska märkas.</p> <p>Skyltar ska om möjligt skruvas fast och placeras synligt samt ska vara av laminerad plast eller likvärdigt material.</p> <p>Apparater ovan undertak (reläapparater, transformatorer etc.) märks med kompletterande skylt monterad på vägg nedanför undertak eller på den fasta undertakskonstruktionen.</p>				
YGB.61	<p>Märkning av kanalisation</p> <p>Kabelstegar och kabelrännor avsedda för sidosystem för exempelvis styrsystem och övervakning ska märkas med texten "Endast Styr"</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
--	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Kod

Text

YGB.63 Märkning av elkraftinstallationer

Där lokala bestämmelser saknas används färgmärkning enligt nedan.

Benämning	Kraftslag	Märkning
		Lokala variationer förekommer
ÖL=Övrig Last (Sekunda kraft)	Inte reservkraftmatad kraft, ÖL och VL sammanfaller om kapacitet finns.	Svart text på vit botten
VL=Viktig Last (Prima kraft)	Reservkraftmatad kraft, inkopplas efter ca 15 sek när reservkraft startat.	Vit text på grön botten
MVL=Mycket Viktig Last	Avbrottsfri kraft UPS-matad	Vit text på brun botten
IT-system	Inte direktjordat, Jordfelsövervakat	Svart text på gul botten
Likspänning	24/48/110 VDC	Vit text på blå botten

Råd: Beträffande lokala anvisningar hänvisas till respektive fastighets objektsspecifikation. På bland annat följande sjukhus finns avvikelser för MVL:

Norrhälje MVL, röd skylt med vit text

Karolinska sjukhusområdet MVL, röd skylt med vit text

Råd: Då flera kraftslag betjänas via IT-transformatorer är det viktigt att personalen ska kunna skilja på kraftslagen. Då märks till exempel en pendel övergripande med Gul skylt med svart text.

YGB.632 Märkning av ledningssystem i elkraftsinstallationer

Märkskyltar för kablage, färg lika standard för elkraftsinstallationer.

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
YGB.66	<p>Märkning av installationer i system för spänningsutjämning eller elektrisk separation</p> <p>Ledare i spänningsutjämningsystem märks så att identifiering lätt kan ske. Gäller speciellt kompletterande skyddsutjämning i utrymmen av typ Grupp 1 och 2. Vid omfattande system för potentialutjämning ska ett separat potentialutjämningschema upprättas och anslås.</p>				
YGC.63	<p>Skyltning för elkraftinstallationer</p> <p>Skyltar ska vara av beständigt material och ska skruvas fast vid underlaget eller på likartat sätt.</p> <p>Där det inte framgår att kapslingar och dylikt innehåller elektrisk utrustning ska dessa märkas enligt gällande föreskrifter och svensk standard.</p> <p>Skyltlista skall presenteras för beställare innan tillverkning.</p>				
YH	KONTROLL, INJUSTERING MM				
YHB	KONTROLL				
YHB.6	<p>Kontroll av el- och telesystem</p> <p>Protokollförd magnetfältsmätning ska utföras i anslutning till ställverk, elcentraler, kanalskenor och kabelstråk där känslig utrustning eller personer varaktigt vistas.</p> <p>Vid kontroll av kompletterande skyddsutjämning får eventuell biledare till skärmd ledning inte ingå i kretsen för kompletterande skyddsutjämning.</p> <p>Mätning eller beräkning för bestämning av kortslutningsström i elcentral ska utföras där sådan uppgift saknas på gruppförteckning. Uppgiften redovisas på gruppförteckning.</p> <p>Provning av elinstallationer. Samordnad provning tillsammans med övriga discipliner ska genomföras och protokoll ska upprättas och redovisas vid besiktning.</p> <p>Kapacitetsprov av batterianläggningar ska utföras och protokollföras.</p> <p>Där jordfelsbrytare installeras ska mätning av läckströmmar utföras och protokollföras.</p> <p>Utrustning som används vid kontroll och injustering skall vara kalibrerad. Intyg bifogas till provningsprotokoll och uppvisas vid besiktning.</p>				
YJ	TEKNISK DOKUMENTATION				
	<p>Dokumentation utförs enligt Locums anvisningar. Se även SS 436 40 00, 710.514.5 Dokumentation.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
Kod	Text				
	<p>Relationshandlingar och driftinstruktioner ska utföras och levereras enligt Locums övergripande riktlinjer för fastighetsinformation. Kraven gäller samtliga handlingar, inklusive ritningar och dokumentation från eventuella underleverantörer.</p> <p>All dokumentation ska också levereras på medium för elektronisk förvaring (USB) och bearbetning.</p> <p>YJC BYGGHANDLINGAR</p> <p>Beställare ska ges möjlighet att granska bygghandling innan produktion påbörjas.</p> <p>YJE Relationshandlingar</p> <p>Följande relationshandlingar ska levereras och finnas färdiga i god tid, vanligtvis två veckor, innan slutbesiktning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selektivplan • Apparatförteckning • Uppställningsritning • Enlinjeschema • Översiktsschema • Huvudledningsschema • Gruppförteckning • Kretsschema • Parttabeller • Kabellistor • Signallistor • Programvaror • Funktionsbeskrivning • Drift- och skötselanvisning • Installationsritning • Provningsprotokoll • Gruppförteckning och orienterande ritning ska upprättas enligt bilaga 1 till denna projekteringsanvisning. Två ex av gruppförteckning placeras i varje hållare för att underlätta revideringar. <p>Se även SS 436 40 00, 710.514.5 Dokumentation.</p>				

Processägare Direktör Verksamhetsstöd	Processledare/Updateringsansvarig Elsäkerhetsansvarig	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2009-01-26	Senast ändrat 2026-06-09	Godkänt 2026-06-09
--	--	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Kod	Text	<p><i>Råd: Beakta att strukturella ändringar och kompletteringar av kraftdistributionssystemen ska föranleda revidering av huvudledningsschema. Anslag med huvudledningsschema ska därvid utbytas vid samtliga berörda fördelningar.</i></p> <p>YJL DRIFT- OCH UNDERHÅLLSINSTRUKTIONER</p> <p>Förutom de dokument som anges ovan och i Locums styrande anvisningar anges följande dokument enligt SS 436 40 00 som särskilt relevanta:</p> <ul style="list-style-type: none"> instruktioner för skötsel, inspektion av stationära batterier och kraftkällor för säkerhetssystem dokument som redovisar resultaten av alla provningar och inspektioner som behöver vara avslutade före överlämnande och idrifttagande information angående okulära inspektioner. 			
-----	------	---	--	--	--